

Спілкування та взаємодія дітей в інклюзивному класі

Ольга Малікова

olgamalikova24@gmail.com

Спілкування дітей з ООП

- Визнання дитини з особливими освітніми потребами ровесниками є одним з факторів успішного навчання та розвитку
- Діти з особливими освітніми потребами можуть мати труднощі із ініціацією та підтриманням спілкування з однолітками
- Ровесники, помічаючи відмінності інших дітей, можуть уникати бажання спілкування (через відсутність знань про особливості, викривлену інформацію та попередній досвід)
- Не всі діти можуть спілкуватись словесно, але всі діти хочуть спілкуватись
- Створення дружнього класу – робота на випередження конфліктів між дітьми та цькування
- Практика спілкування дітей з ООП повинна підтримуватись вчителем або асистентом (організація та підготовка, надання допомоги, підготовка однокласників)

Перший раз в інклюзивний клас!

Як підготуватись педагогам

Збираємо інформацію :

- зустрічі з учнями та батьками до початку навчання
- спілкування та взаємодія з учнями з ООП
- отримання “портфоліо” учня від батьків

Обов'язкове уточнення коректних назв та уникання образливих висловів і ярликів:

- зменшувально-пестиливих форм чи форм, похідних від назви діагнозу чи порушення (даунятко, Даун, аутик, візочник, глухенький...)
- ізольованих прикметників (особливий, інклюзивний, сонячний, поведінковий, гіперактивний...)
- знеособлене називання (він, вона, той, цей, наш...)

Перший раз в інклюзивний клас!

Як підготуватись педагогам

Правила коректного “неймінгу”:

- і особисто і без їхньої присутності називайте дітей на ім’я (або ім’я і прізвище);
- виправляйте колег і інших людей (і дітей і дорослих) у некоректному називанні

Планування інформування батьків учнів на батьківських зборах та в особистому спілкуванні:

- інформування, що таке інклюзія, ролі педагогів класу у підтримці всіх учнів
- дотримання конфіденційності
- надання можливості батькам розповісти про дітей

Підготовка відповідей на найчастіші запитання від дітей:

- Чому він/вона ... (не говорить, не ходить, стрибає, часто плаче, кричить...)
- Він/вона, що ... (хворий, інвалід, дурний...)

Перший раз в інклюзивний клас!

Як підготуватись батькам

1. Створити “потрфолію” своєї дитини:
 - що дитина любить: іграшки, їжа, місця, ігри, активність, місця в місті
 - що дитина не любить та чого уникає
 - як дитина спілкується та розуміє спілкування з нею оточуючих
 - улюблені заняття та завдання
 - хобі, відвідування секцій та гуртків (спорт, музика, творчість)
2. Надати максимальну інформацію про дитину: особливості поведінки, проблемні і критичні ситуації, способи заспокоєння тощо
3. Підготуватись до запитань від батьків учнів класу та самих дітей

Правила спілкування

Як говорити та відповідати на запитання дітей про інших учнів

1. Не ігноруйте запитання дітей!!!

2. Завжди кажіть правду і не вигадуйте історій:

“А чому він не говорить?” —————→ “Тому що він зараз ще вчиться говорити як я і ти”

“А чому вона часто плаче на уроці?” —————→ “Тому що вона засмучується, коли не встигає виконати завдання ”

3. Залучайте учнів до роздумів і дискусії:

“А як ти навчився говорити?”

“А що ти відчуваєш / робиш, коли не можеш впоратися із завданням?”

4. Залучайте дітей до допомоги і участі у спілкуванні:

“Твій спосіб навчитись говорити мені подобається. А я навчалась повторювати слова за іншими дітьми. Давай ти якось спробуєш показати це ...”

Щоденні практики взаємодії учнів класу

Анкетування:

простий і дієвий спосіб отримати важливу і цікаву інформацію про інших людей

КАНІКУЛИ

1 Як тебе звати?

Ім'я

2 Куди ти їздив на канікулах?

3 Який мультик ти подивися ?

4 Яку книжку ти читав?

5 Що було найсмішніше в тебе на канікулах?

9

АНКЕТА МОГО НОВОГО ДРУГА

1 Як тебе звати?

Ім'я

2 Скільки тобі років?

3 У тебе є брат чи сестра?

4 В тебе є домашній улюбленець?

5 Який твій улюблений урок?

6 Що ти любиш їсти більше всього?

7 Твоя улюблена гра чи іграшка?

8 Де ти любиш гуляти?

9

Щоденні практики організації взаємодії учнів класу

Як використовувати анкетування:

- Діти анкетують один одного, підтримуючи спілкування
- Учні можуть розказати про одного зі своїх однокласників
- Вчитель може згрупувати дітей за “особливостями” та уподобаннями: “власники хатніх тваринок”, “любителі математики або морозива”
- Вчитель може об’єднати дітей у групи для проектної діяльності: за місцями, які відвідували на канікулах, за улюбленими мультфільмами
- На прикладі анкетування, можна провести вправу з теми “Всі ми різні та що нас об’єднує”
- Вчитель може поділити дітей на пари для спілкування на спільну для обох учнів тему

Щоденні практики взаємодії учнів класу

Компліменти:

щодня вчитель обирає декілька учнів, які мають зробити комплімент декільком іншим учням або вчителю чи асистенту (так, педагоги також роблять компліменти дітям і один одному😊)

* Лайфхак 1: якщо дитина з ООП не говорить усно або має суттєві порушення усного мовлення, вона може давати письмовий комплімент (написати разом з асистентом на дошці чи на листочку паперу)

* Лайфхак 2: для того, щоб учні не уникали робити компліменти (або в інших ситуаціях взаємодіяти з учнями з ООП) розподіл має відбуватись методом випадкової генерації пар... (тягнемо імена на папірцях зі шляпи)

Щоденні практики взаємодії учнів класу

Зворотній зв'язок та оцінка від однокласників

На уроках образотворчого мистецтва, трудового навчання чи при виконанні “проектів” вчитель обирає учня/учнів, які прокоментують роботу декількох своїх однокласників (виступить в ролі вчителя)

Під час такої взаємодії ми вчимо дітей підтримувати інших у їхній діяльності, виділяти найуспішніші аспекти, розуміти “конструктивну критику”

Інформування про інвалідність

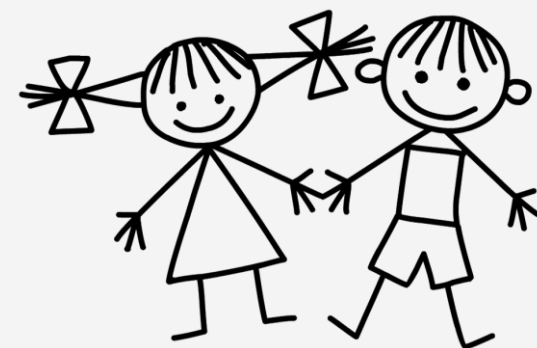
Коли і як ми можемо говорити з дітьми про інвалідність та конкретні порушення

1. Діти початкової школи 1-2 класів інколи не можуть повністю зрозуміти природу інвалідності чи певного порушення. З дітьми цього віку краще проводити заходи на розуміння відмінностей людей, спільних рис, взаємоповаги
2. Також, розповідь про інвалідність (показ мультфільмів чи відео) в присутності дитини з таким порушенням, може бути неприємною для цієї дитини (і загалом є неетичною)
3. Інформування можна починати у відповідні дні, в які проводиться світова інформаційна підтримка (день інформування про аутизм 2 квітня, всесвітній день людей із синдромом Дауна 21 березня, Міжнародний день незрячих 13 листопада). Зазвичай в ці дні мажуть бути акції на підтримку людей (одягати різнокольорові шкарпетки, блакитний одяг, пробувати отримати досвід, як це не мати можливості бачити)
4. В якості першого досвіду, краще не обирати інформування про інвалідність, яка є у одного з учнів класу

Навчання за допомогою однолітків

- За результатами багатьох досліджень, діти з ООП частіше мають вищі показники результатів навчання та мають вищі показники спонтанного спілкування, коли пояснення та моделі відповідної поведінки надавали їхні однолітки
- Навчання за допомогою однолітків найбільш ефективно для учнів від 9-10 років, оскільки полягає саме в тому, щоб навчити однолітків ефективній взаємодії чи принципам навчання
- Розпочинати таку практику з маленьких груп в простих і нетривалих видах діяльності

Приклади навчальних цілей

- ✓ Грати з, учнем з ООП: вчимо дотримуватись черги, спокійно приймати поразку, давати згоду на участь у грі
- ✓ Пропонувати або просити допомогу: вчимо приймати допомогу від інших, реагувати на прохання про допомогу
- ✓ Пропонувати або просити поділитись
- ✓ Надавати зворотній зв'язок і виправляти помилки: вчимо спокійно реагувати на корекцію помилки
- ✓ Навчання правил поведінки (однокласник може перед початком уроку пояснювати правила поведінки та демонструвати власним прикладом)
- ✓ Вітатись: вчимо відповідати на привітання чи ініціювати привітання

Ролі ровесників

- Ініціатор: ровесник починає і підтримує взаємодію з учнем з ООП під час гри та взаємодії. Наприклад, пропонує або просить про допомогу, ділиться предметами, робить компліменти або цікавиться предметами чи іграшками, що є у іншого учня
- Партнер по спілкуванню: підтримує або ініціює діалог, ставить уточнюючі запитання. Педагог при цьому навчає і надає допомогу саме ровеснику, а не учневі з ООП
- Ровесник-педагог: ровесник проводить навчання: пояснює тему, правила, допомагає у виконанні завдань. Така роль є корисною і для ровесників, оскільки діти часто краще розуміють матеріал, пояснюючи його іншим

Перерва - час для активної взаємодії

Ігрова діяльність – є основною для підтримки комунікації та взаємодії дітей

Вибір ігор:

1. Ігри мають бути короткотривалими (5-7 хвилин), щоб вкластися в час перерви
2. Ігри мають бути максимально простими за правилами (не більше 1 хвилини на пояснення правил та бажано можливість зрозуміти правила в ході гри)
3. Краще надавати перевагу іграм на невербальну взаємодію (або з мінімальним словесним супроводом)
4. Бажано обирати ігри, в яких немає переможців чи переможених або ігри з поділом на команди
5. Відмова грати чи вихід одного з гравців не мають впливати на подальший хід гри
6. Якщо використовуються настільні ігри, бажано обирати ігри прості та такі, в яких перемога залежить від “фарту”, а не спритності чи умінь гравців (ігри з кубіком, рулеткою, випадковими картами)

Перерва - час для активної взаємодії

Ігрова діяльність – є основною для підтримки комунікації та взаємодії дітей

Участь учнів з ООП в іграх та активності:

1. Отримуємо інформацію, які ігри подобаються дитині або в яких іграх дитина успішна
2. В разі потреби навчаємо дитину грати в гру індивідуально, а потім включаємо в гру з ровесниками
3. Якщо учень з ООП не вміє грати в ігри чи не виявляє бажання долучатись до ігор, то див. п.2 і плануємо іншу діяльність для взаємодії з однокласниками: скласти разом пазли, разом розмальовувати, переглядати відео на смартфоні, чергувати в класі, допомагати вчителю

Приклади ігор на перерві

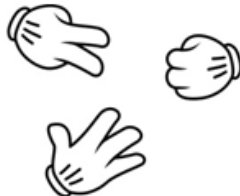
Гляділки (хто довше не
мигне)

Не дихай (хто довше?)

Камінь. Ножиці. Папір

Дзеркало (повторюй за
мною)

Спіймай палець

Записка на спині (вгадай
букву, цифру чи фігуру)

Практика “толерантності”

Найбільша помилка, яку можуть зробити педагоги, це планувати уроки “толерантності” і проводити їх за графіком декілька разів на рік або пояснювати, що цей урив відбувається тому, що в їхньому класі є “інклюзивні”/ “особливі” діти

Формувати у дітей взаємоповагу, розуміння особливостей кожного та власних особливостей, прийнятні форми реагування на труднощі потрібного кожного дня!

Для дітей початкової школи ефективними будуть ігри та діяльність, яка відбувається “незаплановано” та інтегрується в різні уроки (ЯДС, природознавство, основи здоров’я, образотворчі уроки тощо)

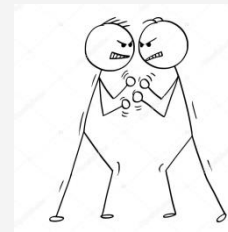
Бажано створювати таку діяльність один раз в 1-2 тижні

Приклади щоденної діяльності

«Що в нас схожого?» або «Хто як я?»

Матеріал: картинки, на яких зображені різні речі або види діяльності (5-8 шт), які діти можуть вподобати та ті, що швидше за все не сподобаються нікому

Картинки, розміщуємо по класу в різних місцях (на дошці, на підвіконні, на шафі тощо)
Вчитель говорить дітям, що коли він назве якесь зображення, діти яким це подобається мають підійти до нього, а ті, яким не подобається, мають почати присідати залишаючись на своєму місці

Після того, як були названі всі картинки, вчитель проводить з дітьми обговорення :

1. Що сподобалося всім нам? (*морозиво, солодощі, море, мама*)
2. Що всім нам не подобається (*бійка, чекати в черзі, чистити зуби*)

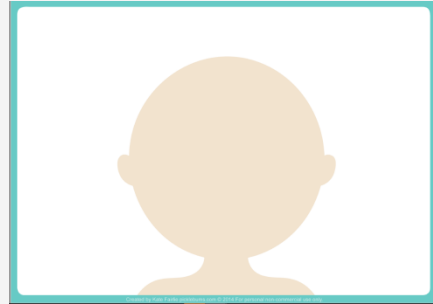
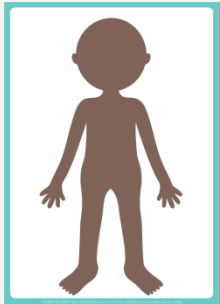
Далі вчитель запитує окремих учнів, хто з його однокласників має такі самі уподобання або на які теми можна поспілкуватись з конкретним учнем

Приклади щоденної діяльності

«Всі ми різні»

Матеріал: малюнки із зображенням силуету людини або силуету обличчя

Вчитель просить дітей за допомогою олівців або аплікації з пластиліну зобразити себе і сусіда по парті (іншого учня за випадковим вибором)

Після того, як діти закінчать роботу, вчитель разом з дітьми обговорює чи вийшли роботи однаковими чи різними.

Пояснює дітям, що оточуючі люди можуть бачити нас не так само, як ми себе бачимо. Що на сприйняття нас оточуючими можуть впливати також і наші слова і вчинки, настрій тощо. Але від цього ми не стаємо гіршими чи кращими

Приклади щоденної діяльності

«Яйця»

Матеріал: різні за кольором, формою чи розміром курячі яйця (також можна додати декілька розфарбованих яєць)

Вчитель показує дітям яйця та просить їх описати (як вони виглядають зовнішньо).

Після цього просить дітей закрити очі (або ховає яйця за ширмою) та розбиває кожне яйце в окрему тарілку.

Далі вчитель просить дітей здогадатись, в якій тарілці яке яйце і проводить обговорення на тему, що ми можемо бути різні ззовні, в т.ч., не з власного бажання на прикладі розфарбованих яєць, але ми однакові всередині (веселі, активні, щирі)

Робота зі старшими дітьми

Для дітей 4 класу і старше вже доречно:

- ✓ проводити інформування саме про людей з інвалідністю, різні види порушень та розладів
- ✓ вчити вживати коректні назви та терміни
- ✓ запроваджувати практику кооперативного навчання
- ✓ проводити роботу за темами: “способи спілкування”, “управління емоціями”, “контроль гніву”, “дружба та взаємоповага до інших людей”, “права та обов’язки”, “толерантність”, “буллінг” тощо.

До такої діяльності варто залучати шкільного психолога

- ✓ Для підтримання спілкування однокласників з дітьми з ООП можна і варто використовувати месенджери та соціальні мережі. Учні з ООП потрібно навчати користуватися гаджетами, правилам спілкування в чатах, ініціації та підтриманню спілкування

Попередження булінгу

- Заходи з навчання дітей розпізнавати ознаки булінгу
- Створення можливості для учнів розказати про булінг (конфіденційно)
- Визначення правил поведінки в класі, в тому числі «визначені» наслідки за участь у булінгу
- Навчання вчителів розпізнавати ознаки булінгу та правильним діям у подібних ситуаціях
- Моніторинг потенційно «небезпечних» місць у школі
- Навчання учнів, як діяти у ситуації булінгу через моделювання та рольові ігри, використання спеціальних програм (наприклад програми тренінгових зань «Не смійся з мене:»)

Опрацьовуємо ваші запитання